

Provincie Limburg
Postbus 5700
6202 MA MAASTRICHT

Per email verstuurd naar zienswijzeperiodepovi@prvlimburg.nl

Uw brief van	:	Behandeld door	:	R. Defaux
Uw kenmerk	:	Onderwerp	:	zienswijze ontwerp-POVI
Ons kenmerk	:	Dossiercode	:	
	:	Bijlagen	:	
	:	Verzonden	:	

Geachte heer / mevrouw ,

Graag maken wij van de gelegenheid gebruik om onze zienswijze kenbaar te maken naar aanleiding van de ter inzage legging van de ontwerp-Provinciale Omgevingsvisie Limburg en bijbehorende stukken.

Samen werken wij aan de opgaven in Zuid-Limburg. Dit doen wij met u vanuit de Agenda Zuid-Limburg en het Ontwikkelperspectief NOVEX Zuid-Limburg. Hiermee zetten we in op een schaa sprong voor Zuid-Limburg waarin nieuw verdienvermogen, ruimtelijke keuzes, grensoverstijgende impulsen en de veiligheid, gezondheid en leefbaarheid van onze steden en dorpen kernonderdelen zijn van de toekomstige brede welvaart van onze inwoners. Volgens ons dient het instrument POVI ondersteunend te zijn aan de gezamenlijke ambitie zoals beschreven in de Agenda Zuid-Limburg.

In deze brief willen wij enkele belangrijke aandachtspunten onder de aandacht brengen. In deel I gaan we in op een aantal algemene observaties ten aanzien van het voorliggende document. In deel II bieden wij een kernachtige reactie per lijn uit de Agenda Zuid-Limburg. In deel III vindt u vervolgens een uitgebreide domeingerichte reactie. Tot slot treft u in deel IV enkele specifieke gemeentelijke aandachtspunten aan ten aanzien van de POVI. Samen vormen deze delen onze zienswijze.

DEEL I Algemeen

Samenwerken aan opgaven

Wij constateren dat, ondanks eerdere toezeggingen van de provincie, gemeenten onvoldoende betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van de huidige ontwerp teksten. Deze teksten hadden een waardevolle basis kunnen vormen voor de regiotafels die enkele maanden geleden hebben plaatsgevonden, wat een scherpere en gezamenlijke regionale dialoog mogelijk had gemaakt. Helaas heeft de -door u aangehouden - strakke planning dit niet toegestaan, waardoor participatie en het indienen van de formele zienswijze gelijktijdig plaatsvinden. De snelheid van het proces heeft ook geleid tot een aanzienlijke mate van

onzorgvuldigheid, waar we in deze zienswijze op ingaan. Daarnaast merken we op dat het kaartmateriaal, behorend tot dit ontwerp, nog bewerkt wordt tijdens de terinzageleggingsprocedure. Dit betekent dat we enkel kunnen reageren op de momenteel beschikbare kaarten. Dit alles zet de samenwerking onder druk en wekt de indruk dat beslissingen worden genomen voor en over gemeenten in plaats van in samenwerking met hen. Dit betekent ook dat wij ons nadrukkelijk het recht voorbehouden om in een later moment onze zienswijze aan te vullen.

Verder wijst de provincie in het document verschillende ontwikkelingen en locaties aan als van provinciaal belang en neemt zij de regie over bepaalde onderwerpen. Daarnaast stelt u voor om onderdelen in de omgevingsverordening vast te leggen, zonder hierbij duidelijke kaders te bieden. Het blijft onduidelijk wat de concrete invulling en impact van deze aanwijzing van provinciaal belang zijn met betrekking tot beleidskaders, de rol van de provincie en de samenwerking met gemeenten. Wordt hiervoor afzonderlijk beleid of instrumentarium ontwikkeld? Zo ja, hoe wordt dit in samenwerking met gemeenten vormgegeven?

In dit verband spreken wij de verwachting en wens uit dat er voor de Omgevingsverordening Limburg een gedegen participatietraject wordt doorlopen alvorens de verordening voor zienswijzen wordt vrijgegeven. Dit betekent ook dat de indicatieve planning, waarbij besluitvorming over de voorliggende POVI en vrijgave voor zienswijze van de Omgevingsverordening niet wenselijk is.

Wij benadrukken het belang van gemeentelijke autonomie en de rol van de gemeenteraad in dit proces. Hoewel wij begrip hebben voor een meer sturende rol van de provincie op cruciale dossiers, kunnen wij niet akkoord gaan met de huidige teksten. Deze bieden onvoldoende duidelijkheid over de reikwijdte en gevolgen van de voorgestelde maatregelen.

Gebrek aan heldere, samenhangende keuzes en visie

Hoofdstuk 2 van de POVI bevat heldere ambities en opgaven, maar we missen de scherpe keuzes en hoe die ambities en oplossingen voor de opgaven er ruimtelijk uit gaan zien.

De ontwerp teksten missen een duidelijke integrale visie en blijven voornamelijk hangen in traditioneel sectoraal denken, wat problematisch is gezien de schaarste aan ruimte en arbeidskrachten. Juist sterke samenhang en onderlinge relaties tussen domeinen zijn noodzakelijk om de fundamentele transitieopgaven effectief aan te pakken.

Daarnaast lijkt de provincie een nulsomspel te hanteren, waarbij iedere vierkante meter overvraagd wordt zonder scherpe keuzes die bijdragen aan de gezamenlijke ambities uit de Agenda Zuid-Limburg en het Ontwikkelperspectief NOVEX-gebied Zuid-Limburg. Het vooruit schuiven van moeilijke beslissingen brengt het risico met zich mee dat bestuurlijke afspraken niet gerealiseerd worden en belangrijke thema's tot 2027 stil komen te liggen. De

samenhang tussen thema's, zoals netcongestie, stikstofproblematiek, energieopwekking en het verbeteren van de woningvoorraad, blijft daarbij onderbelicht, wat een integrale aanpak bemoeilijkt.

De huidige ontwerp teksten houden onvoldoende rekening met regionale verschillen. In de POVI van 2021 zijn voor Noord-, Midden- en Zuid-Limburg afzonderlijke regiovisies opgenomen. Hoewel de documenten wel genoemd worden missen wij voor Zuid-Limburg de concrete vertaling van de Agenda Zuid-Limburg en het Ontwikkelingsperspectief NOVEX welke de rol van regiovisie vervullen voor onze regio. In het tweede deel van deze brief gaan we aan de hand van de Agenda Zuid-Limburg dieper in op de voorliggende POVI.

DEEL II De POVI in het licht van de Agenda Zuid-Limburg

De toekomstige ontwikkeling van Zuid-Limburg hebben we vastgelegd in de Agenda Zuid-Limburg en deze in ruimtelijke zin vertaald, samen met Rijk, Provincie en Waterschap, in het Ontwikkelperspectief NOVEX. Graag gaan we op hoofdlijnen in op de ontwerp POVI op basis van de Agenda Zuid-Limburg langs de drie met elkaar samenhangende lijnen:

1. Werken aan een nieuwe economie: de (economische) toekomst van Zuid-Limburg is een grensoverstijgende kenniseconomie;
2. Werken aan nieuwe ruimtelijke kwaliteit: we wonen in een prachtig landschap, dat we toekomstbestendig gaan maken;
3. Werken aan het ombuigen van achterstanden naar voorsprong: delen van Zuid-Limburg hebben onaanvaardbare achterstanden, die we gaan aanpakken.

Ad.1 Werken aan een nieuwe economie

Zuid-Limburg staat voor de grote opgave om de economie te verduurzamen en de basis in de maakindustrie te verbreden met meer kenniseconomie. Daarbij hebben we, gezamenlijk met het Rijk, de ambitie om in Zuid-Limburg een brede schaa sprong te maken. Als Europees knooppunt goed verbonden met Duitsland, België en de rest van Nederland. Een samenhangende ontwikkeling van de economische locaties zelf waaronder de campussen en Chemelot naar een circulaire maak- en kenniseconomie, een goede verbondenheid met andere economische regio's en binnen de regio zelf (30-minuten-regio) en een aantrekkelijke leefomgeving om de beroepsbevolking op peil te houden, zijn hierbij van groot belang. Dit zien we onvoldoende terug in de POVI.

Zo zijn de mogelijkheden om als gemeente bestaande bedrijventerreinen te kunnen (her)ontwikkelen belangrijk voor de economische ontwikkeling van de hele regio. U beperkt de gemeentelijke autonomie fors in door vele bedrijventerreinen aan te merken als Bedrijventerrein van provinciaal belang. Zonder dit duidelijk te operationaliseren ten behoeve van welke circulaire ketens deze ruimte wordt ingezet zodat ze ook daadwerkelijk een bijdrage leveren aan een (meer) robuuste circulaire Limburgse economie.

Een ander belangrijk punt voor de versterking van deze lijn is het maken van de circulaire transitie. Dit komt in uw POVI slechts oppervlakkig terug en wordt niet (of zeer beperkt) in

relatie gebracht tot andere thema's en opgaven, terwijl daar nu juist de concrete kansen liggen. Een integrale visie met koppelingen naar bijvoorbeeld ruimtegebruik op de bedrijventerreinen, energie-infrastructuur, gevolgen voor de arbeidsmarkt en kansen voor woningbouw en landbouw worden gemist.

Verder heeft u een uitbreidingsopgave voor bedrijventerreinen opgenomen. Gezien de circulaire opgave, de druk op het buitengebied en de binnenstedelijke ruimte ligt provinciale hulp aan de herstructurering van bestaande bedrijventerreinen en het samenwerken aan innovatieve ecosystemen rondom de intercitystations in Zuid-Limburg meer voor de hand. In dit kader geven we mee dat we in Zuid-Limburg voor de benodigde bedrijvigheid voor de grootschalige verzameling, verwerking en opslag van volumineuze afvalstoffen geen ruimte zien.

Ook ambitie op het gebied van verbondenheid van én binnen de regio missen wij in het stuk. Zo beschrijft de mobiliteitsparagraaf vooral de huidige stand van zaken en worden de kansen voor het versterken van het grensoverstijgend daily urban system, dat in Zuid-Limburg met agglomeraties als Aken en Luik direct over de grens van een andere orde is dan de andere grensregio's, totaal gemist. Tot slot vestigt de provincie een duidelijk provinciaal belang op de voor Zuid-Limburg benodigde versterking van de energie-infrastructuur en duurzame energieopwek. Voor versnelling van de uitbreiding van de energie infrastructuur is dit wenselijk. Wij vragen u om voor de hiervoor benodigde 'aanlandingspunten' en 'omzetpunten' in de POVI ruimte te reserveren op de bestaande bedrijventerreinen zodat ook ruimte overblijft voor de grote opgaves die spelen in het buitengebied waaronder de complementaire balans tussen 'rood en groen' ten behoeve van de leefbaarheid en landschap. Voor de thema's duurzame energieopwek en energieplanologie vragen wij u het provinciaal belang niet op te nemen in de POVI omdat dit de gemeentelijke autonomie te veel inperkt.

Ad 2. Werken aan nieuwe 'ruimtelijke' kwaliteit

Het Nationaal Landschap Zuid-Limburg zien we als de longen van Zuid-Limburg en als wezenlijk onderdeel van de het vestigingsklimaat in Zuid-Limburg. Er liggen enerzijds grote opgaven voor natuurherstel en het realiseren van een toekomstbestendig, klimaatrobuust bodem- en watersysteem. En anderzijds ligt er de uitdaging om tegelijkertijd een realistisch, duurzaam ontwikkelingsperspectief voor agrarisch ondernemers te borgen. De provincie lijkt te streven naar een integrale aanpak in plaats van scheiding tussen natuur en landbouw. Door het toevoegen van zoneringen wil de provincie meer zekerheid en duidelijkheid voor de agrarische sector op langere termijn bewerkstelligen. De provincie wil echter ook het Natuurnetwerk en ecologische verbindingzones behouden, nieuwe bossen aanplanten en meer ruimte creëren voor beken. In de POVI wordt ook de ruimte genomen voor uitbreiding van natuur buiten N2000 en het Natuurnetwerk. De eerste contouren van het Limburgs Offensief Stikstof (LOS) geven hier ook invulling aan. Hiermee wordt echter een realistische toekomst voor de agrarische sector en de daarmee samenhangende zekerheid en

duidelijkheid voor de sector ondermijnd. Daarnaast worden in de voorliggende POVI verschillende conflicterende situaties gecreëerd tussen domeinen, zoals bijvoorbeeld door zoekgebieden voor opgaven over primaire landbouwgebieden of verwevingsgebieden te leggen. Hiermee wordt een weg ingeslagen, waarop op middenlange termijn toch diverse sectoren onder verdere druk komen te staan. Hierbij kan gedacht worden aan de agrarische sector, maar ook MKB en de vrijetijdseconomie. Wij zouden dan ook enerzijds willen pleiten voor meer transparantie op de beoogde en voorgenomen keuzes, meer aandacht en afweging op de integrale doorwerking van domeindoelen op elkaar én anderzijds voor een economische effectrapportage van de diverse ruimtelijke interventies uit deze POVI met name voor de agrarische en vrijetijdssectoren.

Ten aanzien van de leefbaarheid van landelijke kernen onderschrijven we dat woningbouw in eerste lijn binnen bebouwd gebied dient plaats te vinden, maar zijn wij ook tevreden met het feit dat er ruimte in de verwevingsgebieden wordt geboden voor “straatje erbij”. Hierbij vragen we wel aandacht voor het effect op de begrenzing van het verwevingsgebied, welke enerzijds tot doel heeft ontwikkelruimte te bieden voor andere dan agrarische ontwikkelingen, maar anderzijds ook een beschermende werking heeft, zowel richting landbouwgebied als ook naar bebouwde omgeving.

Hoewel wij de insteek van primaire landbouwgebieden als positief zien, duiden wij de focus op de agrofoodsector zoals opgenomen als te rigide. De beperkingen rondom niet-agrarische functies in primaire landbouwgebieden zijn problematisch. De unieke kleinschaligheid van de Zuid-Limburgse landbouw, inclusief hybride verdienmodellen en niet-voedselproductie, draagt bij aan het landschap en de regio. Functies zoals wonen, vrijetijdseconomie en bedrijvigheid worden vrijwel volledig uitgesloten, wat het buitengebied in Zuid-Limburg rigide vastlegt en waardoor wij onze gezamenlijke ambities in deze lijn niet kunnen waarmaken. Ook wordt het door het aanduiden van de specifieke landbouwzones en -ambities moeilijk om samen met de sector vergroeningskansen te verzilveren. Wij vragen u dan ook om in de POVI het mogelijk te maken in onze regio meer perspectief op hybride ontwikkelingen te bieden, zonder de door u beoogde bescherming van landbouwgrond aan te tasten.

Een ander punt dat ons zorgen baart zijn de twee beoogde zoekgebieden voor drinkwaterwinning. Wij begrijpen de noodzaak om op afzienbare termijn de drinkwaterwinning zeker te stellen, en dit is ook noodzakelijk om onze gezamenlijke ambities waar te kunnen maken. Wij gaan ervanuit dat het om zoekgebieden gaat die moeten leiden tot één drinkwaterwingebied. De beoogde zoekgebieden zijn van dusdanige omvang dat ze significante delen van primaire landbouwgrond, bebouwde kernen en zelfs werklocaties omvatten. Er worden vervolgens weliswaar enkele voorbeelden gegeven van wat in ieder geval wordt uitgesloten, maar helderheid over de daadwerkelijke impact wordt niet gegeven. Het aanwijzen van twee dergelijke gebieden binnen onze regio op een plek die grote delen van Zuid-Limburg raakt is zonder concrete duiding onacceptabel, gezien de toekomstige beperkingen die hiermee lijken samen te hangen.

Het niet halen van de KRW-doelen wordt door experts reeds genoemd als de volgende stikstof-crisis. We liggen als Nederland ver achter en vergelijkbare problemen als bij stikstof liggen dus aan de horizon. De provincie schrijft dit nu grotendeels af op het Rijk, terwijl de consequenties straks bij provincie en gemeenten liggen.

Ad. 3 Werken aan het ombuigen van achterstanden naar voorsprong

In onze Agenda Zuid Limburg beschrijven we de situatie dat we van achterstand op sociaaleconomisch gebied en qua gezondheid toe willen naar een voorsprong. In Zuid-Limburg is een grote behoefte aan toekomstbestendige fijne woningen in een prettige leefomgeving. Deze opgave is urgent, omdat er op diverse plekken in onze regio grote sociaaleconomische uitdagingen zijn o.a. op het gebied van gezondheid en duurzaamheid. We moeten zorgen voor elkaar en inspelen op veranderende zorgbehoeften, en daarnaast verduurzamen door energie te besparen en duurzaam op te wekken. Het is ook van het grootste belang dat Zuid-Limburg aantrekkelijk blijft voor zowel huidige als nieuwe inwoners, zodat – daar waar deze er is - er een goede balans blijft in de bevolking en er genoeg mensen zijn om te werken en voorzieningen in stand te houden. Dit vergt een integrale aanpak van bestaande wijken in onze steden en dorpen met sociale en fysieke maatregelen waaronder een serieuze inzet op de herstructurering van de bestaande woningvoorraad. Gecombineerd met het op de juiste plek gericht toevoegen van nieuwe woonomgevingen om onze beroepsbevolking op peil te houden. De benodigde integrale keuzes die dit vergt zien we onvoldoende terug in de POVI.

De woningmarkt houdt niet op bij de gemeentegrens. De provincie dicht zich daarom een coördinerende rol toe. Wij denken dat dit noodzakelijk is om onze regionale woningvoorraad toekomstbestendig te maken, het vestigingsklimaat te verbeteren en leegstand te voorkomen. Maar daarvoor is wel duidelijkere visie en beleid nodig.

Ondanks dat de transformatieopgave van de bestaande woningvoorraad onderkend wordt als opgave in het algemene deel is deze niet terug te vinden bij de doelen in de POVI teksten. Gezien de stapeling van opgaves (o.a. gezondheid, veiligheid, duurzame mobiliteit) in met name het stedelijk gebied en diverse stedelijke kernen is hier een duidelijk provinciaal belang aanwezig. Aanpassen van de bestaande voorraad om beter aan te sluiten aan moderne vragen, herontwikkeling van (met name) corporatiebezit (sloop-nieuwbouw) en gebiedsgericht ontwikkelen (toename bij OV-knopen en verdunning in zwakkere wijken/kernen) bieden een meer integraal perspectief.

Daarentegen wordt over de additionele woningbouwopgave wel veel gezegd in de POVI. We staan positief, zoals reeds aangegeven, tegenover het uitgangspunt dat woningbouw zoveel mogelijk moet plaatsvinden binnen het stedelijk gebied of de landelijke kernen. Met compact bouwen houden we de gewenste druk op de herstructurering en beperken we de

ruimteclaims op het landelijk gebied en dragen we zorg voor de nabijheid van zoveel mogelijk dagelijkse voorzieningen.

Dit uitgangspunt zou ook sterker moeten gelden voor economische ontwikkeling, zoals detailhandel, om leegstand te voorkomen en mobiliteit te verduurzamen. Hoewel de regierol van de provincie wordt gewaardeerd, wordt gepleit voor een actievere inzet bij herstructurering en een scherpere regionale woningbouwambitie. Deze ambities moeten duidelijker worden uitgesplitst naar regio, stedelijk en landelijk gebied, en woningtypologieën om een mismatch tussen vraag en aanbod te voorkomen.

Voor landelijke kernen wordt het belang van beperkte woningbouw erkend om leefbaarheid te waarborgen. Echter, onduidelijkheden rond voorwaarden in verwevingsgebieden en de specifieke woningbouwambities vragen om meer helderheid. Bouwen gericht op doorstroming dicht bij voorzieningen en openbaar vervoer verdient prioriteit.

In het stedelijk gebied is evenwichtige verdeling van aandachtsgroepen essentieel, zowel binnen de steden als over de regio.

DEEL III Domeingerichte verdieping met lokale accenten

Naast de voorgaande reactie op hoofdlijnen willen wij op een aantal domeinen nadere kanttekeningen plaatsen. Hierbij kiezen we -analoog aan uw POVI-opzet- voor een domeingerichte indeling.

Bodem

Bodemkwaliteit is voor de toekomst van onze regio van groot belang. Er is behoefte aan een volledig inzicht in de staat van de bodem en de vrijkomende organische grondstromen, niet alleen in de pilotgebieden maar in heel Limburg. Dit zal helpen bij het gesprek over water- en klimaatadaptatie. De implementatie van de EU-bodemmonitoringsrichtlijn zou een integraal onderdeel moeten zijn van de aanpak.

In de POVI wordt nadrukkelijk uitgegaan van het toevoegen van organische stof in de bodem in generieke termen. Natuurorganisaties streven eerder naar verschraving dan naar een toename van het organische stofgehalte in de bodem. In de agrarische sector is er ook geen vanzelfsprekend draagvlak voor bodemvitalisering. Dit gezegd hebbende, constateren wij ook dat de concrete impact hiervan op het watersysteem in Zuid-Limburg onzeker blijft. Wij zien meer concrete en directe impact door een focus op andere gewassen.

Ten aanzien van Pfas is het ons inziens essentieel om een handelingsperspectief te hanteren, waarin de verantwoordelijkheden en taken duidelijk zijn gedefinieerd. Bovendien moet de impact van dergelijke verontreinigingen op ruimtelijke keuzes en -gebruik uitgebreid worden besproken. Wij missen dit in het voorliggende concept.

Water

Water is een belangrijk thema waarin meerdere aspecten aan bod komen. De huidige POVI tekst bevat echter veel herhaling en vaag taalgebruik. Hierdoor ontstaat geen overzicht en dwarsverbanden.

Het huidig beleid richt zich vooral op het handhaven van bestaande praktijken, met nadruk op watergebruik door de landbouw. Andere sectoren, zoals Chemelot, hebben echter ook een aanzienlijke watervraag. Dit blijft onderbelicht, zeker in samenhang met noodzakelijk keuzes zowel in het landelijk gebied als rondom de economische clusters in onze regio.

Zoals reeds aangegeven blijkt uit het kaartmateriaal dat de provincie begrenzing en normeringen herzielt. De gevolgen die dit heeft blijven echter onduidelijk en onderbelicht. Het onverkort opnemen van deze herzieningen in de provinciale omgevingsverordening is daarmee voor ons geen begaanbare weg. Ter illustratie een aantal voorbeelden:

De waterzonering en het bijbehorende beschermingsregime is niet helder, wat inzicht in de invloed op ontwikkelingen binnen deze zones, zoals woningbouw, bemoeilijkt. Verdere verduidelijking is derhalve gewenst.

De herziening van de begrenzing van bebouwde kernen en het groenblauwe landbouwgebied kan significante gevolgen hebben. Het is onduidelijk wie verantwoordelijk is voor oppervlakkige afstroming en welke maatregelen moeten worden genomen om wateroverlast in bebouwde gebieden te voorkomen. Ook de frequentie van riooloverstorten op kwetsbare watergangen zou moeten worden beperkt.

De provincie stelt een motivatie- en compensatieplicht voor beekdalen in het groen-blauwe landbouwgebied. De impact hiervan moet eerst helder zijn voordat verdere verplichtingen worden vastgesteld. In Zuid-Limburg speelt waterveiligheid niet alleen in het Heuvelland, maar ook in andere heuvelachtige gebieden. Wij stellen dan ook voor specifieke regio's te vervangen door bredere geografische beschrijvingen.

De provincie heeft ambitieuze plannen voor drinkwater, waarbij waterwingebieden worden uitgebreid naar het volledige intrekgebied. Dit kan invloed hebben op nabijgelegen kernen. Gemeenten willen nauw betrokken worden bij het proces van het opstellen van gebiedsdossiers. Het vergroten van waterbeschikbaarheid hangt samen met grondwateroverlast, en een goed afgestemd covenant zoetwater is van groot belang.

Dit brengt ons bij het aanwijzen van zoekgebieden voor drinkwaterwinning, zoals opgenomen in de concept-POVI. Wij onderschrijven de noodzaak om de waterbeschikbaarheid te borgen. Er zijn echter twee zoekgebieden voor drinkwaterwinning

opgenomen in Zuid-Limburg, waarvan wij aannemen dat dit samenhangt met de beoogde schaa sprong in onze regio. Wij gaan ervanuit dat het om zoekgebieden gaat die moeten leiden tot één drinkwaterwingebied. In de voorliggende POVI vinden we hierover echter geen zekerheid. Graag zouden we deze wel ontvangen.

Meer nog baart ons zorgen dat de beoogde zoekgebieden van dusdanige omvang zijn dat ze significante delen van primaire landbouwgrond, bebouwde kernen en zelfs werklocaties omvatten. Er worden vervolgens weliswaar enkele voorbeelden gegeven van wat in ieder geval wordt uitgesloten, maar helderheid over de daadwerkelijk impact wordt niet gegeven. Het aanwijzen van de zoekgebieden zal in eerste aanleg nog geen zwaarwegende beperkingen opleggen, maar het toekomstperspectief zal wel zijn dat hiervan sprake zal zijn.

Concreet stellen wij de vraag wat de kwalificatie 'zoekgebied drinkwaterwinning' in dit verband voor diverse ontwikkelingen betekent, bijvoorbeeld op het gebied van landbouw, woningbouw en de energietransitie op de korte én de lange termijn?

De ontwikkeling van handelingsperspectieven voor Zeer Zorgwekkende Stoffen vraagt om verduidelijking van verantwoordelijkheden. Wat betreft waterkwaliteit en de Kaderrichtlijn Water wordt milieuvriendelijke landbouw gestimuleerd, met focus op natte omstandigheden en minimalisering van uitspoeling. Het inzetten van ruimtelijk instrumentarium in beekdalen blijft afhankelijk van beschikbare middelen en landbouwperspectief.

Kortom, watergerelateerde kwesties vragen om meer duidelijkheid ten aanzien van kaders en handelingsperspectief én meer betrokkenheid en dialoog om verschillende belangen en opgaven te verbinden.

Landbouw

Hoewel wij de insteek van primaire landbouwgebieden als positief zien, duiden wij de focus op de agrofoodsector zoals opgenomen als te rigide. De beperkingen rondom niet-agrarische functies zoals deze in het voorliggende POVI worden opgeworpen in primaire landbouwgebieden zijn problematisch. De unieke kleinschaligheid van de Zuid-Limburgse landbouw, inclusief hybride verdienmodellen en niet-voedselproductie, draagt bij aan het landschap en de regio. Functies zoals woningen, vrijetijdseconomie en bedrijvigheid worden vrijwel volledig uitgesloten, wat het buitengebied in Zuid-Limburg rigide vastlegt. Dit belemmert niet alleen ontwikkelingen en staat haaks op eerdere visies zoals Panorama Zuid-Limburg en de Agenda Zuid-Limburg, maar trekt ook een wissel op het behoud van cultuurhistorisch agrarisch erfgoed. Wij vragen u dan ook om met ons het gesprek aan te gaan op welke wijze in onze regio meer perspectief op hybride ontwikkelingen geboden kunnen worden, zonder de door u beoogde bescherming van landbouwgrond aan te tasten.

Daarnaast zijn er grote overgangszones rondom natuurgebieden, tot wel 490 meter vanaf Natura 2000-gebieden. Een nadere onderbouwing waarom hiervoor gekozen is, blijkt onvoldoende uit de POVI. Dit is echter wel noodzakelijk om te komen tot maatwerk.

Hoewel termen zoals wisselwerking en verband vaak worden genoemd, ontbreekt een duidelijke analyse van hoe verschillende domeinen van invloed zijn op de toekomst van de landbouw, terwijl deze impact groot is. Zo blijft de spanning en wederzijdse inwerking van ontwikkelmogelijkheden in verwevingsgebieden (bv. Voor straatje erbij) enerzijds en belangrijke kwesties zoals spuit- en stankcirkels anderzijds onderbelicht. Hoewel maatwerk wordt beloofd, is niet duidelijk hoe dit zal worden geborgd in het Omgevingsplan en - Omgevingsverordening. Nadrukkelijk nodigen wij u uit om hierover met ons in gesprek te gaan voor de uitwerking van de Omgevingsverordening.

Verbrede landbouw

De genoemde concepten rondom verbrede landbouw, zoals landbouw ten dienste van natuur en water, blijven abstract. Duidelijkheid ontbreekt over de concrete effecten voor ondernemers en lokale gemeenschappen. Hoewel de provincie aangeeft waarde te hechten aan het beschermen van landbouwgrond en voedselzekerheid, worden agrarische activiteiten vaak beperkt door andere kaders, zoals natuur- en waterdoelstellingen. Coherente keuzes blijven buiten beeld.

De provincie wil landbouwgrond beschermen door agrarisch hergebruik van agrarische bebouwing te stimuleren en stelt nieuwvestiging alleen toe onder strikte voorwaarden. Ofschoon wij het eerste kunnen waarderen, schiet de maatregel zijn doel voorbij. De beschikbaarheid van courante, geschikte vrijkomende agrarische bebouwing in Zuid-Limburg is gering, en de praktische rem op nieuwvestiging beperkt de ontwikkelingsmogelijkheden voor agrarische ondernemers aanzienlijk.

Daarnaast gaat u in uw benadering voornamelijk uit van agrarische bebouwing en bouwvlakken. Wij stellen voor om in de transitie van het landelijk gebied breder naar landbouw te kijken, inclusief de bijbehorende landerijen. Vaak worden gronden losgekoppeld van agrarische bedrijven bij herontwikkeling, wat een integrale gebiedsaanpak moeilijk maakt. Wij vragen daarom om in de POVI op te nemen dat herontwikkelingen en functieveranderingen vanuit het bedrijf én de bijbehorende gronden worden bekeken. Dit voorkomt versnippering en creëert kansen voor kwalitatieve gebiedsopwaardering en ruimte voor maatschappelijke opgaven.

Alleen door flexibiliteit in te bouwen en regionaal maatwerk te leveren, kunnen de unieke kwaliteiten van Zuid-Limburgse landbouw behouden blijven en bijdragen aan een duurzaam landschap.

Wonen

In het ontwerp POVI zijn de bestaande grenzen en bestemmingen van de huidige bestemmingsplannen c.q. het tijdelijk omgevingsplan niet overgenomen of ingetekend in het voorliggende ontwerp POVI. Op de eerste plaats vallen hierdoor onder andere bedrijven, sportvelden en delen van straten inclusief woningen buiten de landelijke kern en soms zelfs buiten het verwevingsgebied. Dit beïnvloedt de mogelijkheden voor ontwikkelingen op deze locaties, omdat deze nu onder de Groenblauwe Landbouwzone of Primair Landbouwgebied vallen volgens het ontwerp POVI. Om te voorkomen dat toekomstige wenselijke ontwikkelingen worden beperkt door strengere regels en complexere procedures, wordt verzocht dat de huidige bestemmingsplan grenzen en bestemmingen een-op-een worden overgenomen in de POVI.

Verder zijn diverse kleine kernen niet meegenomen als landelijke kern of verwevingsgebied. Om ervoor te zorgen dat deze kleine kernen niet worden vergeten in de POVI, wordt aanbevolen dat deze ingetekend worden als landelijke kern of verwevingsgebied. Verder zijn bekende locaties voor een “straatje erbij” of een woningbouwproject aangeduid als primair agrarisch gebied of verwevingsgebied. Wij vragen dan ook om dergelijke onvolkomenheden aan te passen, omdat het verwarring en onduidelijkheid oproept.

Nieuwbouw en herstructurering/transformatie

Wij zijn blij te zien dat naast een nieuwbouwopgave van woningen, ook nadrukkelijk een transformatie-opgave wordt benoemd van de bestaande woningvoorraad (vervangen, splitsen, omvormen, etc.). Beide opgaven zijn nodig om de leefbaarheid in Zuid-Limburg te verbeteren. De nieuwbouw is nodig om doorstroming te bevorderen en om het palet aan specifieke woonmilieus te vergroten om zo talent aan te trekken en vast te houden. De transformatie-opgave is noodzakelijk om verschillende woningtypes beter te mixen en de bestaande woningvoorraad efficiënter te gebruiken en te verduurzamen. Dit is niet alleen aan de orde in het stedelijk, maar ook het landelijke gebied en haar kernen. Bij de regierol van de provincie hoort wat ons betreft een actieve provincie op het vlak van herstructurering. Anders dan wat nu wordt gesteld in de POVI. Gemeenten zijn primair aan zet zijn voor de herstructureringsopgave, maar nadrukkelijk met hulp van de provincie.

We onderschrijven het uitgangspunt dat woningbouw zoveel mogelijk moet plaatsvinden binnen de bestaande bebouwde omgeving (steden en landelijke kernen), waarbij onder de aanpak “Straatje Erbij” wel ruimte is voor afgewogen en passende ontwikkelruimte voor landelijke kernen. Met compact bouwen houden we de gewenste druk op de herstructurering en beperken we onnodige ruimteclaims op het landelijk gebied en dragen we zorg voor de nabijheid van zoveel mogelijk dagelijkse voorzieningen. Dit is in lijn met Ontwikkelperspectief NOVEX-gebied Zuid-Limburg.

Leefbaarheid landelijke kernen

Om de leefbaarheid te behouden en een duurzame gezonde ontwikkeling van de gemeenschappen te kunnen borgen is het voor gemeenten met landelijke kernen essentieel

om de lokale woningvoorraad te transformeren en te verstevigen in en nabij de kernen (d.m.v. straatje erbij). Het gaat hierbij om meer dan de levensvatbaarheid van voorzieningen en cohesie binnen de gemeenschap te ondersteunen. Het gaat er ook om een duurzame bevolkingsontwikkeling te borgen voor de toekomst. Dit kan op het eerste gezicht op gespannen voet staan met enerzijds de grootstedelijke ontwikkeling, maar anderzijds ook met uitgangspunten voor water en bodem, natuur en landschap. Echter, door de juiste dialoog aan te gaan én balans te vinden is dit geen onmogelijke opdracht.

We zijn dan ook tevreden met het feit dat dit wordt erkend in de POVI. Enerzijds moet woningbouw zoveel mogelijk plaatsvinden binnen de contouren van de landelijke kern. Anderzijds krijgen gemeenten de ruimte om, als de woonopgave niet binnen de landelijke kern kan, deze in de vorm van een 'straatje erbij' te realiseren. We verwachten wel dat de randvoorwaarden die hierbij van kracht zullen zijn, beter worden uitgewerkt in de POVI. Hierover maakten wij onder de noemer van Landbouw ook reeds opmerkingen. Zo is nu nog onduidelijk hoe het verwevingsgebied waarbinnen dergelijke ontwikkelingen moeten plaats krijgen, eruit komt te zien. Ook zou het opnemen van een duidelijke woningbouwambities voor landelijke kernen in Zuid-Limburg helpend kunnen zijn. Wij willen benadrukken dat wij de stedelijke bebouwde omgeving en de landelijke kernen als één complex zien, welke in verschillende en unieke woonmilieu's kunnen voorzien ten behoeve van de Agenda Zuid-Limburg.

De leefbaarheid in het stedelijk gebied en stedelijke kernen

In de POVI wordt gesteld dat de provincie toe ziet op voldoende en kwalitatief goede (sociale) huisvesting – ook voor aandachtsgroepen – in elke gemeente en met een evenwichtige verdeling over gemeenten in de regio. Wij willen hierop aanvullen dat hierbij ook de draagkracht van de regio als geheel dient te worden meegenomen ten opzichte van andere regio's. Het is voor onze regio, en dan met name voor de kwetsbare wijken, van cruciaal belang dat dit effectief wordt uitgevoerd op het juiste (bovenregionale) schaalniveau.

Energie

Het is van belang om breder te kijken naar samenwerkingsmogelijkheden binnen de Euregio. Alleen door grensoverschrijdend te denken en handelen, kan voldoende schaal, flexibiliteit en ruimtelijke mogelijkheden worden gecreëerd om als regio een substantiële bijdrage te leveren aan de energietransitie. Hierbij moet ook aandacht worden besteed aan de overlapping van zoekgebieden voor zonne-energie, drinkwaterwinning en primaire landbouw. Het is essentieel om helderheid te verschaffen over hoe deze verschillende functies zich tot elkaar verhouden binnen het beleid en de zonneladder.

Economie

De provincie stelt dat bepaalde bedrijventerreinen, zoals havens en terreinen met hogere milieucategorieën, provinciaal belangrijk moeten worden vanwege hun schaalgrootte en circulaire potentie. Wij verzoeken u om in de POVI duidelijk te maken voor welke circulaire

ketens deze ruimte wordt ingezet. Dit draagt bij aan een robuuste circulaire economie in Limburg. Stel een economische ladder op als instrument. Voordat duidelijk is wat de provincie beoogt met het provinciaal belang, dient deze beperking van gemeentelijke autonomie niet in de POVI opgenomen te worden.

De provincie vindt dat de logistieke knooppunten in Noord-Limburg (Venlo/Venray) en Zuid-Limburg (Sittard-Geleen/Stein/Beek) tot de nationale belangrijke knooppunten behoren. Daarom blijft het aanbevolen om grootschalige logistieke bedrijvigheid op deze terreinen te vestigen. Wij verzoeken u om in de POVI op te nemen dat deze ruimte voor logistieke bedrijvigheid wordt ingezet voor de circulaire transitie.

De circulaire transitie krijgt slechts oppervlakkige aandacht in de POVI. Een circulaire economie vereist inzet op alle milieucategorieën voor toekomstige bedrijfsbestendigheid. Ondanks vermelding in meerdere hoofdstukken, blijft het begrip vluchtig. Ongeveer 50% van het huidige MKB zal over tien jaar niet meer bestaan zonder integratie van circulaire economie in hun bedrijfsvoering. CE wordt niet inhoudelijk gekoppeld aan thema's als innovatie, wonen, mobiliteit, erfgoed, cultuur, vrijetijdseconomie, gezondheid, leefbaarheid, milieu-impact, en afvalbeheer. Wij vragen de provincie een target op te nemen voor meer biobased bouwen, wat agrariërs een nieuw verdienmodel biedt en woningbouwcorporaties duidelijkheid geeft. Daarnaast moet de provincie inzicht bieden in stoffenstromen met oog op circulaire economie en datagedreven planologie.

De provincie geeft gemeenten de taak nieuwe bedrijventerreinen te plannen en uit te breiden. In Zuid-Limburg gaat het om 25-50 hectares. De afgelopen tien jaar waren er geen tekorten aan bedrijventerreinen, en de komende vier tot vijf jaar verwachten we ook geen tekorten. Dit traditionele planningsproces is echter verouderd, vooral door de impact van AI en het tekort aan arbeidskrachten. We vragen gericht beleid voor herstructurering van bestaande terreinen, zoals vermeld in de Agenda Zuid-Limburg. Hierbij streven we naar een balans tussen economie, wonen, leven en landschap.

Arbeidsmigranten

Onder § 2.2.5 Opgaven voor de economie en werklocaties wordt beaamd dat met name het aantrekken van (internationale) werknemers de beroepsbevolking op peil kan houden. Zonder actie te ondernemen zal deze anders aanzienlijk krimpen naar de toekomst, waarmee de Limburgse economie onder druk komt te staan. Wij erkennen de behoefte, nu en in de toekomst, aan internationale werknemers/ arbeidsmigranten en de zorg voor een goed woon- en leefklimaat voor deze werknemers.

Om te kunnen voorzien in de huidige en toekomstige behoefte aan goede (tijdelijke) huisvesting van internationale werknemers, is het van belang dat daar ruimte voor geboden wordt, zowel fysiek als beleidsmatig. Deze ruimte is schaars en dient evenwichtig te worden toegedeeld. Het huisvesten van arbeidsmigranten in het 'Stedelijk gebied/ dorpskernen',

vaak door middel van kamerverhuur in de woonwijken, zorgt in de regel voor een verstoord evenwicht van het woon- en leefklimaat en onevenredige druk op de leefbaarheid ter plekke.

Het is gezien de prognoses en de kennis van nu dan ook van groot belang dat gemeenten de huisvesting van arbeidsmigranten op juiste wijze kunnen blijven faciliteren. Beleidsmatig kunnen we de kwaliteit van verblijfsfuncties van arbeidsmigranten goed waarborgen en faciliteren door onze vastgestelde kaders, regels en vergunningen te hanteren. Daar dient echter ook fysieke en beleidsmatige ruimte voor geboden te worden door de Provincie Limburg. Binnen het Heuvelland zien we vooral mogelijkheden voor kleinschalige kwalitatieve huisvesting van arbeidsmigranten in bestaande gebouwen in meer dynamische gebieden en/of op agrarische bouwkvavels voor zover het arbeidsmigranten betreft die in de agrarische sector werkzaam zijn.

Vrijetijdseconomie

De provinciale ambitie om in Limburg een robuuste toeristisch-recreatieve structuur te realiseren met vitale verblijfs- en dagrecreatiebedrijven en kwalitatief hoogwaardige routestructuren juichen wij toe. Hierbij vragen wij de provincie wel om de gehanteerde kwaliteitseisen en normen voor toeristisch-recreatieve routestructuren te verduidelijken. Tevens verzoeken wij om aandacht voor recreatieve mobiliteit en de samenhang met gezondheid, toerisme en verblijfsrecreatie in het POVI-document.

Bij nieuwe initiatieven en uitbreidingen van bestaande bedrijven binnen de vrijetijdseconomie streven wij naar een evenwichtige toedeling van functies: de juiste functie op de juiste locatie in de juiste omvang, zo lezen wij in de POVI. In de kern ondersteunen wij deze benadering. Wel vragen we de provincie nader toe te lichten wat zij verstaat onder herinrichting van bestaande verblijfsrecreatieterreinen, met verwijzing naar provinciale belangen en de weging daarvan bij strijdigheid.

Ten aanzien van de gehanteerde definities en afbakening constateren wij dat deze niet eenduidig en consequent is. Zo wordt het incidenteel verhuren van de eigen woning via boekingsplatforms niet beschouwd als een voorziening voor verblijfsrecreatie. Voorzieningen zoals (fiets)cafés, restaurants, ijssalons of openbare speeltuinen vallen niet onder dagrecreatieve voorzieningen. Dit geldt ook voor sportieve, culturele en maatschappelijke evenementen. Wij vragen hier verduidelijking en zo mogelijk aanpassing.

Uitpondding – rol van de gemeente

“Een uitzondering is alleen mogelijk als een gemeente aantoot dat een centrale beslissingsbevoegdheid is geborgd”. Deze tekst wekt ontorecht de indruk dat de gemeente de taak heeft om dit aan te tonen. Echter is het de taak van de initiatiefnemer om dit aan te tonen en wij als gemeente toetsen en beoordelen de documenten waarmee dat aangetoond wordt. Het is de rol van de gemeente om te toetsen en beoordelen, maar niet om een dergelijk document dat dit aantoot zelf op te stellen. We verzoeken de tekst daarop aan te passen, zodat de rol helder is.

Verder vragen wij ons tevens af wat het niet toestaan van ontwikkelruimte betekent voor de vitaliteit van huidige verblijfsrecreatiebedrijven met dit verdienmodel (bij eventuele uitbreiding)?

Dagrecreatie

In paragraaf 13.6.6 wordt dagrecreatie als volgt gedefinieerd: "Dagrecreatie is het bezoeken van voorzieningen voor dagrecreatie zoals een attractiepark of zwembad. Dagrecreatie omvat ook activiteiten zoals wandelen, fietsen en paardrijden die niet aan een specifieke locatie gebonden zijn". In de daaropvolgende tabel staat echter vermeld dat dagrecreatie in de openlucht niet is toegestaan binnen het Natuurnetwerk Limburg (NNL). Dit roept de vraag op of dit betekent dat wandelen, fietsen en paardrijden in deze gebieden ook verboden zijn. Gezien het feit dat wandelen en fietsen vaak voorkomen in natuurgebieden en zelfs worden gestimuleerd als duurzame recreatievormen, lijkt het onwaarschijnlijk dat deze activiteiten geheel verboden zijn in het NNL. Het is daarom noodzakelijk dat dit wordt verduidelijkt: welke vormen van dagrecreatie zijn wel toegestaan binnen het NNL en welke niet? Hierbij merken wij op dat dit niet mag leiden tot ondermijning van de toeristische waardepropositie van de regio.

Verbod omvormen recreatieverblijf naar wonen, uitzondering voor hotel (binnen bebouwd gebied)

In de POVI wordt het omvormen van recreatieverblijven, waaronder hotels, naar permanente woonfunctie verboden. Dit generieke verbod betekent dat gemeenten geen mogelijkheid hebben verouderde en economisch niet-levensvatbare verblijfsaccommodaties, locatieafhankelijk, transformeren. Juist ook in verbinding met de woning- en transformatie-opgave in het landelijk gebied is een dergelijk generiek verbod niet acceptabel. Ook kan het ons inziens niet zo zijn dat uitzonderingen hierop alleen met expliciete toestemming van de provincie mogelijk zou zijn. Dit dient een gemeentelijke afweging te blijven. Daarom het verzoek om de POVI op dit punt aan te passen.

Mobiliteit

Verkeersmanagement en rolverdeling

De huidige beschrijving van verkeersmanagement is onvoldoende nauwkeurig en schetst een verkeerd beeld van de rol en reikwijdte van de Verkeerscentrale Zuid-Nederland. De Verkeerscentrale richt zich in beginsel op het monitoren en aansturen van het hoofdwegennet, bestaande uit snelwegen en provinciale wegen. Het gemeentelijk wegennet valt hier juridisch en operationeel buiten, omdat dit onder het gemeentelijke beheer en verantwoordelijkheid valt. Gemeenten voeren hun eigen verkeersmaatregelen, zoals wegafzettingen en omleidingen, zelfstandig uit. Wel wordt gestimuleerd dat gemeenten hun wegwerkzaamheden aanmelden via het Nationale Dataportaal Wegverkeersgegevens (NDW), zodat deze informatie beschikbaar komt voor verkeersmanagementsystemen en navigatieproviders. Hierdoor kunnen Rijkswaterstaat en de Provincie via NDW wel meekijken

met gemeentelijke wegwerkzaamheden, maar dit impliceert geen directe bestuurlijke aansturing. Het verzoek om de tekst hiermee in lijn te brengen.

Openbaar vervoer en kleinere gemeenten

In de tekst van openbaar vervoer valt op dat de focus vooral ligt op grotere gemeenten zoals Sittard-Geleen, Heerlen en Maastricht. Hierdoor blijven kleinere gemeenten relatief onderbelicht. Dit is zorgelijk, omdat ook voor deze gebieden een goede bereikbaarheid essentieel is. Dit is ook een van de redenen waarom in de Agenda Zuid-Limburg nadrukkelijk de 30 minuten regio als ambitie is opgenomen. Het beleid dient derhalve expliciet aandacht te besteden aan het verbeteren van de bereikbaarheid in kleinere gemeenten, waarbij rekening wordt gehouden met hun specifieke schaal en behoeften. Het waarborgen van mobiliteit in deze gebieden is essentieel voor sociale inclusie, leefbaarheid en economische participatie. Verzoek om hier in de tekst ook aandacht voor te hebben.

Ontbreken deelmobiliteit

Daarnaast ontbreekt in het hoofdstuk Mobiliteit een aandacht voor deelmobiliteit, zoals mobiliteitshubs en gedeelde vervoersvoorzieningen. Juist op regionaal niveau kunnen gemeenten samen optrekken om deelmobiliteit aan te bieden en te faciliteren. Dit sluit aan bij het STOMP uitgangspunt.

Openbaar vervoer en VTE

In de tekst van het openbaar vervoer wordt enkel gekeken vanuit een utilitair perspectief, waarbij de focus ligt op woon-werkverkeer en logistiek. Dit is niet volledig, aangezien mobiliteit ook een wezenlijke recreatieve functie vervult. Met name fietsverkeer en mobiliteitshubs spelen een belangrijke rol voor zowel toeristen als eigen inwoners die recreëren in hun vrije tijd.

Een goed ingericht en aantrekkelijk mobiliteitssysteem draagt bij aan het stimuleren van duurzame vervoerswijzen, vermindering van autogebruik en daarmee ook aan het terugdringen van verkeersoverlast, bijvoorbeeld in het Heuvelland. Dit sluit naadloos aan bij de provinciale doelstelling om kwalitatieve recreatieve routestructuren te ontwikkelen, zoals beschreven in het hoofdstuk vrijetijdseconomie. Wij verzoeken u dan ook om deze ommissie in het hoofdstuk mobiliteit te repareren.

DEEL IV Gemeentelijke aandachtspunten

Kaartmateriaal

Wij hebben geconstateerd dat de kaartbeelden met daarin opgenomen de diverse zoneringen op diverse plekken in onze gemeente niet overeenkomen met de feitelijke toestand en op diverse locaties ook zoneringen zijn opgenomen (dan wel ontbreken) die beleidsmatig tot een discussie kunnen leiden. Graag gaan wij met u in gesprek om enerzijds deze zoneringen aan te passen en anderzijds om rondom de zoneringen de juiste inhoudelijke discussie te voeren. Wij zien bijvoorbeeld dat sommige van onze dorpskernen

als landelijke kern zijn opgenomen terwijl andere dorpskernen weer in het buitengebied zijn gelegen. Daarnaast zien we dat groenblauwe zones zijn gesitueerd op gebieden die momenteel een andere functie hebben. Ook is een gedeelte van het bedrijventerrein gelegen te Wijlre (Parallelweg) abusievelijk niet opgenomen binnen de zone werklocaties/bedrijventerreinen.

Wij hebben begrepen dat hiervoor inmiddels werkateliers door de Provincie Limburg worden georganiseerd en deze zoneringen in het proces richting vaststelling van de POVI nog worden geactualiseerd. Wij gaan er van uit dat we deze plooiën in gezamenlijkheid kunnen gladstrijken.

Landbouw

Wat betreft het thema landbouw zien we dat u hebt gekozen voor een gebiedsindeling met daaraan gekoppeld een perspectief dat verder is uitgewerkt naar de verschillende types van agrarische bedrijvigheid. Met name wat betreft de verbrede land- en tuinbouw zien wij in de praktijk dat, om de gewenste transitie in de landbouw mogelijk te maken, er ons inziens in alle gebiedstypen ruimte moet worden geboden voor nevenactiviteiten. Juist in de landschappelijk en natuurlijk kwetsbare gebieden kunnen nevenactiviteiten wenselijk zijn om de agrarische bedrijfsvoering minder milieubelastend te maken en anderzijds zullen ook in de primaire landbouwgebieden in Zuid-Limburg nevenactiviteiten nodig zijn om deze qua bedrijfsvoering minder kwetsbaar te maken. Het zijn vaak ook de primaire landbouwgebieden waar, o.a. in het kader van spreiding van toeristische druk, juist nog ruimte is voor verbreding. Daarnaast willen we ook in de primaire landbouwgebieden liefst zoveel mogelijk natuurinclusieve landbouw nastreven, waardoor nevenactiviteiten mogelijk bedrijfseconomisch wenselijk kunnen zijn. We begrijpen dat in de primaire landbouwgebieden de landbouw ook de ruimte en het primaat krijgt om hun agrarische activiteiten te verrichten zonder al te veel belemmeringen (die zijn er al genoeg) maar dat hoeft ons inziens niet te betekenen dat in deze gebieden biologische of natuurinclusieve vormen van landbouw gecombineerd met aanvullende nevenactiviteiten niet mogelijk zijn.

Wat betreft de vrijkomende agrarische bebouwing begrijpen wij dat uw insteek is om te komen tot agrarisch hergebruik. In de praktijk zien we juist dat agrarisch hergebruik vaak niet mogelijk is omdat het veelal verouderde gebouwen betreft die niet meer te exploiteren zijn in een toekomstbestendige agrarische bedrijfsvoering (dierenwelzijn, hoogte gebouwen, ventilatie etc.). Vandaar dat wij pleiten om de mogelijkheden voor hergebruik door niet-agrarische functies toch ruimhartiger in de POVI op te nemen. Daarbij zien we juist mogelijkheden om vanuit een integraal perspectief diverse opgaves met elkaar te verbinden (wonen, water, stikstofreductie, natuur, landschap) die uiteindelijk kunnen/moeten leiden tot een gebiedsgerichte kwalitatieve verbetering. Voor niet beeldbepalende / monumentale bebouwing kan sloop en vervangende (kwalitatief aangepaste) nieuwbouw in de vorm van een ruimte-voor-ruimte-aanpak daartoe eveneens uitkomst bieden.

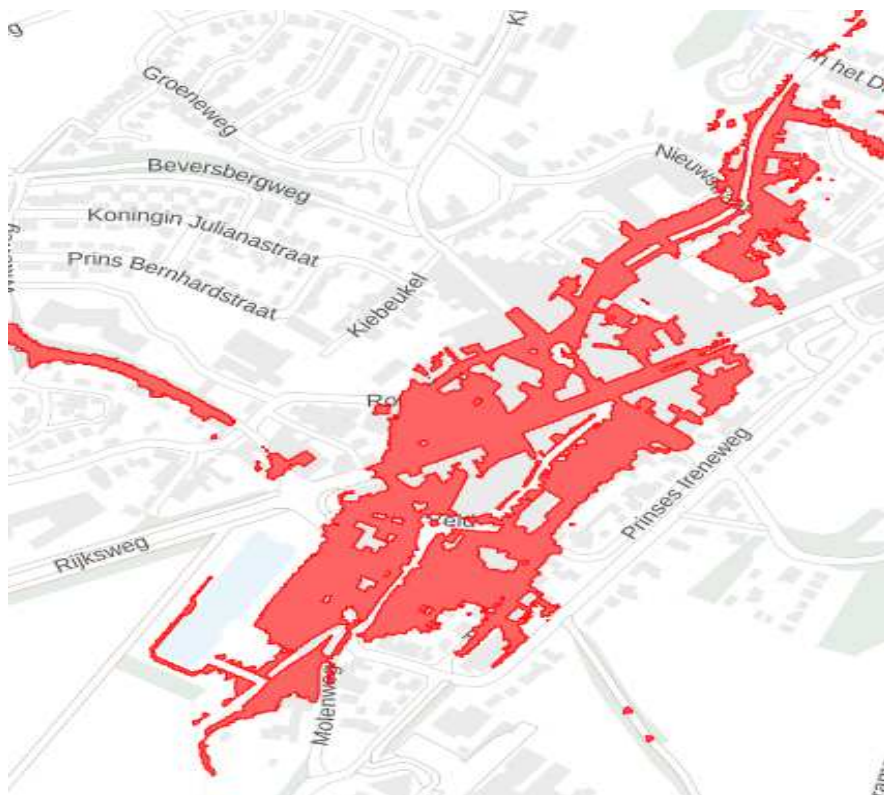
Verder missen wij een duidelijke provinciale visie ten aanzien van de grote agrarische opslagloodsen (o.a. aardappelbewaarloosden). Juist vanwege de maatschappelijke discussie over dit onderwerp verwachten wij dat de Provincie hierin haar koers bepaalt. De provinciale omgevingsvisie is bij uitstek het document om in ieder geval duidelijkheid te verschaffen over het wel/niet toestaan (of onder welke meer concrete voorwaarden) van dergelijke bewaarloosden / grote opslagloodsen in het landschap. Op basis van recente praktijkervaringen rondom concrete initiatieven merken wij dat de Provincie veelal uitspreekt dat deze grote opslagloodsen thuis horen op bedrijventerreinen, maar in de huidige visie zien we dit standpunt en bijbehorend sturingsinstrumentarium niet terug. Wij vragen in ieder geval duidelijkheid omtrent de koers die u hierin wenst te volgen, zodat niet telkens op casusniveau een discussie hoeft te worden gevoerd. Dit thema speelt in geheel (Zuid)-Limburg en lijkt ons dus bij uitstek iets waar provinciaal aandacht aan geschonken dient te worden.

Water

§ 6.4.12 Waterveiligheidszones & § 6.4.15 Zone regionale waterveiligheid H5

Als zwaar getroffen gemeente (tijdens de wateroverlast van juli 2021) onderschrijven wij natuurlijk het principe van water en bodem sturend, echter de zonering H5 pluviaal van de POVI is niet redelijk en billijk te noemen. Deze zonering is gebaseerd op een kaart van het waterschap Limburg, waarvan het Waterschap Limburg zelf aan geeft dat deze de situatie in beekdalen behoorlijk overschat. Tijdens het werkoverleg van de zuidelijke werkregio, heeft het waterschap Limburg nogmaals bevestigd dat enkel de fluviale kaart in de beekdalen een reëel beeld weergeven.

De pluviale kaart voorspelt bijvoorbeeld in een groot deel van Gulpen-Witterm een waterstand van meer dan 2 meter, dit is niet reëel te noemen. Zie onderstaande afbeelding voor de effecten van deze zonering op bijvoorbeeld de kern Gulpen.

Zone H5 in Gulpen

Wanneer de zone H5 gehandhaafd blijft, is de consequentie dat aan ieder initiatief in deze zone een modelberekening ten grondslag moet liggen. Een dergelijke studie kost al gauw ca. 10.000,- euro tot 15.000,- euro per geval en zal vertragend werken omdat alle hydrologen overvol in hun werk zitten. Met de wetenschap dat de kaart T100 voor het jaar 2100 het pluviale deel in beekdalen overschat, vinden wij dat u de POVI op dit onderdeel moet heroverwegen.

Daarnaast zijn wij van mening dat deze zonering zal leiden tot leegstand en verpaupering. Wij zijn van mening dat op zijn minst de bestaande, vaak monumentale en karakteristieke panden een uitzonderingspositie moeten krijgen. Om deze panden te behouden voor de toekomst en om de verpaupering tegen te gaan zouden hier nieuwe initiatieven mogelijk moeten blijven. Uiteraard zullen deze bestaande panden dan zo waterveilig mogelijk ingericht worden.

Zone beekdalen § 6.4.4 Wateroverlast - Voldoende ruimte voor water & § 6.10.2

Groenblauwe Landbouwzone – Beekdalen

Strikte toepassing van de zone “Beekdalen” zoals opgenomen in de POVI zal ook een beperking voor nieuwe (woning)bouwplannen opleveren. Ook hier geldt dat wij begrijpen dat er maatregelen getroffen moeten worden om wateroverlast te beperken. Juist vanwege de verschillende ruimteclaims die (veelal gestapeld) op gebieden liggen, zijn wij van mening dat

we dergelijke zones meer vanuit een signaalfunctie moeten toepassen om van daaruit te onderzoeken op welke wijze ruimtelijke ontwikkelingen wel/niet mogelijk zijn.

Ook zien wij dat het waterschap in deze zone geen taak meer heeft om panden te beschermen tegen wateroverlast. Dit is dus een verslechtering van het bestaande beleid. Ons inziens is het niet wenselijk om de bescherming tegen wateroverlast te verslechteren.

Overzicht Zone beekdalen

Een deel van het bebouwd gebied van de gemeente Gulpen-Wittem ligt binnen een waterwingebieden. In de huidige Omgevingsverordening Limburg is in deze gebieden een verbod opgenomen voor allerlei activiteiten en initiatieven en worden de ruimtelijke mogelijkheden flink beperkt. De gemeente onderschrijft de noodzaak om de drinkwatervoorraden goed te beschermen, maar vraagt om een afwegingsruimte om bijvoorbeeld bestemmingen te wijzigen onder de voorwaarde wordt aangetoond dat het risico voor het drinkwater niet groter wordt. Gezien het feit dat de Provinciale Omgevingsvisie zal worden gebruikt voor het opstellen van de Provinciale Omgevingsverordening vragen, wij hiervoor alvast aandacht. Zoals de Omgevingswet beoogd staat immers het doel centraal (drinkwaterkwaliteit) en niet de regels. In de huidige praktijk zien we vooral een regelgerichte benadering en dat is niet meer van deze tijd.

Vrijetijdseconomie

In paragraaf 13.5.2 van de POVI vermeld u dat in een bedrijfsontwikkelingsplan voor verblijfsrecreatie duidelijk wordt aangegeven voor hoeveel personen slaapplekken worden gerealiseerd. Wij opteren, voor campings en kamperen bij de boer-locaties, een meer

kwalitatieve benadering uitgaande van de ruimtelijke inpassing en begrenzing van het betreffende kampeerterrein in combinatie met het aantal kampeerplaatsen. Het aantal slaapplekken is hiervoor minder relevant. Wij vragen u deze nuancering ook in de tekst door te voeren.

In paragraaf 13.7.6 Routestructuren Vrijtijdseconomie is benoemd dat gemeenten, provincie, routebureaus en terrein-beherende instanties gezamenlijk een verantwoordelijkheid hebben voor het in stand houden, verbeteren en toegankelijk houden van de routes. Graag zouden wij deze tekstpassage willen aanvullen met de mededeling dat de provincie Limburg hierin een aanjaagfunctie en coördinerende rol op zich pakt, Routes doorkruisen immers meerdere gemeenten en zelfs regio's. Dit ook met het oog op een gewenste bijdrage vanuit de Provincie voor het Routepunt.

Ten aanzien van MAA zien wij weliswaar een meerwaarde voor de regionale economie en de regionale infrastructuur maar de bijdrage aan de vrijetijdseconomie is gering/nihil. In de huidige vorm / exploitatie zorgt MAA juist voor geluidsoverlast (zie onderzoek uit 2022) en heeft impact op de leefbaarheid in het gebied. In dat kader vragen wij u de beweging naar een duurzame, omgevingsbewuste en toekomstbestendige luchthaven versneld op te pakken om de hedendaagse nadelige effecten weg te nemen.

Mobiliteit

In het hoofdstuk dat de mobiliteitsopgave behandelt (alsmede in hoofdstuk 13 vrijetijdseconomie) missen wij de ambitie/visie van de Provincie Limburg met betrekking tot de ZLSM. Gezien het cultuurhistorisch belang alsmede de toeristische waarde van de ZLSM voor de regio zijn wij van mening dat met de ZLSM eveneens een provinciaal belang gediend is.

Wat betreft de beleidsregel TUG willen wij opmerken dat het aan te bevelen is de mogelijkheden rondom het "funvliegverkeer" tot een minimum te beperken. Dit vanwege de (geluids)overlast die het met zich meebrengt en de minimale (beter gezegd: geen) meerwaarde voor de vrijetijdseconomie.

Energie

Gemeente Gulpen-Witterm waardeert de inzet van de Provincie Limburg voor een toekomstbestendige leefomgeving en wij erkennen de urgentie van de energietransitie. Tegelijkertijd pleiten wij voor maatwerk, gebiedsgericht beleid en zorgvuldige afweging van lokale belangen. In dat kader willen wij een drietal aandachtspunten benoemen.

A. Balans tussen bescherming en toekomstgerichte energievoorziening

Wij onderschrijven het grote belang van bescherming van het waardevolle landschappelijke en cultuurhistorische karakter van haar omgeving. Tegelijkertijd maken wij ons zorgen wanneer deze bescherming als absoluut uitgangspunt wordt gehanteerd, zonder voldoende

oog voor de noodzakelijke energietransitie. Ook onze gemeente zal immers in de komende jaren afscheid moeten nemen van aardgas, en wij achten het van groot belang dat onze inwoners kunnen rekenen op een betaalbaar, betrouwbaar en duurzaam energiesysteem dat lokaal tot stand is gekomen en in lokaal eigendom verkeerd.

Wij willen voorkomen dat onze inwoners – nu of in de toekomst – geconfronteerd worden met een te hoge energierekening of beperkte toegang tot duurzame energie. Dat vereist realistische en toekomstgerichte keuzes. De gemeente is ervan overtuigd dat er een betekenisvol grijs gebied bestaat tussen grootschalige en kleinschalige energieopwekking en -opslag. Indien toekomstige technische en ruimtelijke inzichten aantonen dat het mogelijk is om:

- een rendabel verdienmodel te creëren voor agrarische ondernemers,
- landschappelijke en cultuurhistorische waarden te behouden of zelfs te versterken,
- oplossingen zorgvuldig landschappelijk in te passen,
- lokaal opgewekte energie ten goede te laten komen aan onze gemeenschap,

dan verdient een dergelijk model onze serieuze aandacht en medewerking.

Wij pleiten er daarom voor dat de Provinciale Omgevingsvisie ruimte biedt voor het ontwikkelen van beleidsregels die deze integrale afweging mogelijk maken. Zo wordt een starre 'nee, tenzij'-benadering vermeden en ontstaat ruimte voor innovatieve, zorgvuldig ingepaste energieoplossingen die recht doen aan zowel de lokale waarden als de toekomst van onze energievoorziening.

B. Ruimtelijke regie met oog voor lokale draagkracht

De energietransitie vraagt om heldere keuzes, maar ook om bestuurlijke sensitiviteit. Wij hechten grote waarde aan participatie van inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. De acceptatie van energieprojecten hangt in sterke mate samen met transparante besluitvorming, eerlijke verdeling van lasten en lusten, en zichtbare meerwaarde voor de directe omgeving.

Wij verzoeken de provincie om in de POVI ruimte te laten voor lokale afwegingskaders, waarin gemeenten – samen met hun gemeenschap – bepalen wat ruimtelijk en maatschappelijk wenselijk en haalbaar is. Energiemaatregelen moeten niet slechts vanuit technische en kwantitatieve invalshoeken worden beoordeeld, maar ook vanuit kwaliteit, betekenis en menselijke maat.

C. Prioriteit voor energiebesparing, systeeminnovatie en decentrale initiatieven

Wij verzoeken de provincie om onderstaande elementen explicieter en steviger te verankeren in de POVI, en daarin de volgende ambities en richtlijnen op te nemen:

- Versterken van energiebesparing in de gebouwde omgeving
De provincie zou zich actief moeten inzetten om gemeenten, woningcorporaties en particuliere woningeigenaren te ondersteunen bij het versnellen van de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad. Technische ondersteuning, financiële regelingen en stimuleringsprogramma's moeten beter toegankelijk en op maat inzetbaar zijn, met specifieke aandacht voor oudere woningen in het buitengebied en monumentaal erfgoed.
- Stimuleren van innovatieve technieken en kleinschalige toepassingen
In plaats van eenzijdige focus op wind- en zonne-energie, vragen wij aandacht voor innovatieve technieken die passen bij het kleinschalige karakter van onze gemeente, zoals agro-PV (dubbelgebruik van landbouwgrond), micro-wkk, biovergisting op boerenerven, kleinschalige waterkracht, thermische opwek & -opslag en wijkgebonden warmteoplossingen. Dergelijke technologieën verdienen beleidsmatige ondersteuning, experimenteerruimte en kennisdeling via provinciale platforms.
- Ondersteunen van energiecoöperaties en lokaal eigenaarschap
Lokaal eigendom is een cruciale succesfactor voor draagvlak en sociale rechtvaardigheid in de energietransitie. De provincie zou hierin een regisserende én faciliterende rol kunnen nemen door coöperaties te ondersteunen met procesbegeleiding, startfinanciering en toegang tot netbeheerdersoverleg. Hierbij past ook een actieve rol van de provincie bij het oplossen van knelpunten op het elektriciteitsnet, waar decentrale opwek nu vaak wordt belemmerd.
- Regionale samenwerking in de keten van opwek, opslag en gebruik
De energietransitie overstijgt de schaal van individuele gemeenten. De keten van opwekking, opslag en gebruik vraagt om samenhangende planning en uitvoering over gemeentegrenzen heen. Regionale samenwerking is dan ook essentieel – zeker voor een gemeente als Gulpen-Witterm, waar de fysieke ruimte voor grootschalige installaties beperkt is. De energietransitie raakt bovendien meerdere beleidsvelden tegelijk: van ruimtelijke ordening en netcapaciteit tot landbouw, natuur en sociale samenhang. Juist daarom is het van belang dat de provincie haar unieke, coördinerende rol op systeemniveau zorgvuldig maar daadkrachtig invult. Alleen met heldere sturing op provinciaal niveau kunnen knelpunten zoals netcongestie en infrastructurele beperkingen effectief worden aangepakt.

Tegelijkertijd is het cruciaal dat binnen deze regie ruimte blijft voor lokale uitwerking. Oplossingen moeten kunnen worden afgestemd op de unieke landschappelijke, cultuurhistorische en sociale kenmerken van gebieden zoals Gulpen-Witterm. Een uniforme aanpak doet geen recht aan de diversiteit van Limburg. Maatwerk en gebiedsgericht beleid blijven daarom noodzakelijk binnen een robuust provinciaal kader.

- SMR's

Hoewel de Provinciale Omgevingsvisie ruimte laat voor innovatieve technologieën zoals Small Modular Reactors (SMR's), wil de gemeente Gulpen-Witterm nadrukkelijk aangeven dat dergelijke oplossingen niet als lokaal of passend voor onze gemeente kunnen worden beschouwd. SMR's vallen wat ons betreft onder grootschalige energieprojecten, waarvoor doorgaans een fysieke ruimte van circa 3 kilometer rondom de installatie moet worden vrijgemaakt. Dit is ruimtelijk gezien volstrekt onhaalbaar binnen onze gemeente, gezien het kleinschalige, landschappelijk waardevolle en sterk verweven karakter van onze omgeving. Daarnaast zijn de doorlooptijden van dit type projecten lang – vaak decennia – waardoor zij geen realistische bijdrage leveren aan de korte- en middellange termijnopgave om onze inwoners te voorzien van een betrouwbaar, betaalbaar en lokaal energiesysteem. Juist de urgentie waarmee de energietransitie zich aandient, vraagt om schaalbare en snel toepasbare oplossingen die ruimtelijk, maatschappelijk en bestuurlijk wél inpasbaar zijn in gemeenten als Gulpen-Witterm. Wij verzoeken de provincie daarom om in haar visie onderscheid te maken tussen innovatieve technieken die regionaal en lokaal toepasbaar zijn, en grootschalige systemen met lange realisatietermijnen en ruimtelijke impact die haaks staat op kleinschalig gebiedsgericht beleid.

Door structureel te investeren in energiebesparing en kleinschalige innovatie voorkomen we onnodige druk op het landschap én vergroten we de betrokkenheid en het vertrouwen van inwoners. De provincie Limburg kan zich hiermee onderscheiden door een visie neer te zetten waarin sociale rechtvaardigheid, innovatie en ruimtelijke kwaliteit hand in hand gaan.

De gemeente Gulpen-Witterm spreekt de nadrukkelijke wens uit dat de Provinciale Omgevingsvisie Limburg niet alleen richting geeft aan de grootschalige energietransitie, maar daarbij ook voldoende ruimte laat voor lokaal eigenaarschap, gebiedsgericht maatwerk en het beschermen van wat van unieke waarde is. Tegelijkertijd leven er in onze gemeente terechte zorgen over hoe het toekomstige energiesysteem eruit zal zien. Wij hopen dat wij onze inwoners kunnen blijven verzekeren van een betrouwbaar, betaalbaar en bij voorkeur lokaal energiesysteem dat past bij de schaal en identiteit van onze gemeenschap.

Wij zijn ervan overtuigd dat innovatieve energieoplossingen hand in hand kunnen gaan met het behoud van cultuurhistorische waarden, landschappelijke kwaliteiten én versterking van natuur en landbouw. Juist in de 'grijze gebieden' tussen grootschalige en kleinschalige systemen, liggen kansen voor middengrote, gebiedseigen oplossingen die – mits zorgvuldig gekaderd – bijdragen aan meerdere beleidsdoelen tegelijk.

Wij roepen de provincie op om deze integrale benadering in het omgevingsbeleid mogelijk te maken. Alleen door het formuleren van heldere, toetsbare en flexibele kaders kan een werkbaar energiesysteem ontstaan dat recht doet aan de Limburgse diversiteit en de lokale kracht van gemeenten zoals Gulpen-Witterm.

Tot slot

Wij willen benadrukken dat wij de Provincie zien als een waardevolle partner in de ontwikkeling van onze regio en gemeente. In dat licht gaan wij ervanuit dat wij als regio Zuid-Limburg met u in gesprek blijven om de gezamenlijke Agenda Zuid-Limburg tot uitvoering te brengen, waarbij een zorgvuldig en gezamenlijk vormgeven van ruimtelijke ontwikkeling een belangrijke basis vormt. Ten aanzien van de specifieke aandachtspunten die betrekking hebben op ons gemeentelijk grondgebied zijn we ook bereid een nadere toelichting te geven en/of hierover met u het gesprek te voeren.

We willen met deze zienswijze graag bijdragen aan het verduidelijken en versterken van de ontwerp POVI om zo tot een breed gedragen omgevingsvisie voor de Provincie Limburg te komen.

Met vriendelijke groet,

Namens het college van burgemeester en wethouders van Gulpen-Witterm,
de secretaris, de burgemeester,

dhr. R.H.M. Sluijsmans

mw. ing. N.H.C. Ramaekers-Rutjens